РЕЧНИК НА ДИАЛЕКТНИ ДУМИ ОТ СМОЛЯН

Е. Субашиев

Говорът на българите мохамедани от Смолян[1] е еднакъв с говора на християните с малки фонетични, морфологични и лексикални различия. Като равностоен член на смолянския или централния родопски говор споделя неговите особености. Съществено различие е така нареченото „акане“, което се явява както в предударена, така и в следударена позиция на гласната *о*, напр.: *кạрѝтọ, гạв’ȍдạ, гạлѐм, лàстạвицạ, изѐдạх, нàгạдạ* и др.

В областта на морфологията по-съществено различие е наличието на винителен падеж за лични имена от ж. р. в ед. ч., напр.: *Мѐсạ Фạтм’ȍ ст’ȍгнạтạ ф‿кȍрстън; рỳкни Бедрийȍ; зạглạвѝли‿сạ Сибир’ȍ* и др.

Различията в лексикално отношение са повече и се дължат на наличието на думи, свързани с мохамеданския ритуал. За отбелязване е, че в ежедневните разговори мохамеданите употребяват по-малко турски думи, отколкото християните. В говора се среща много старобългарска лексика, както и думи от гръцки и румънски произход.

Говорът на българите мохамедани е мой роден говор. За да проследя измененията, които настъпват в него, съм използувал информатори от различни възрасти и с различно образование. Те са предимно мои роднини и близки, родени и живеещи в Смолян.

В предлагания речник, който е част от още незавършено цялостно проучване върху говора на българите мохамедани от Смолян, са включени думи, незарегистрирани в излезлите досега трудове по българска диалектология. Освен тях има и думи, които са известни от други краища на Родопите,[2] но употребата им в говора на българите мохамедани от Смолян не е отбелязана.

---

[1] Имам пред вид Смолян без присъединените към него като квартали с. Райково и гр. Устово.

[2] Вж. напр.: Ал. Диев, Материали за бълг. речник, записал ... сп. Родопски напредък, 1904, кн. 4; Ст. Кабасанов, Говорът на с. Момчиловци, Смолянско, Известия на Института за български език, кн. IV, София, 1956; П. Карапетков, Отличителни думи в славейновския говор — Славеино. Минало, Пловдив, Благодетел, 1948; Вл. Примовски, Обяснения на някои непознати родопски думи — Българомохамедански песни, София, 1938; Ст. Сивриев, Дванадесет думи, сп. Септември, 1959, кн. 12; Ст. Н. Шишков, сп. Родопски напредък, г. I—IX, 1903—1912, и др.

а̀блạ *ж.* — по-голяма сестра, кака
ạгрѝбạм *гл.* — остъргвам загоряло ядене
ạгу̀рт' *м.* — кисело мляко
ạдба̀вê̂м *гл. несв.*, **о̀дбạвê̂м** *гл. св.* — 1) развалям. *Мѐткọ ạдба̀вê̂ сạха̀тен*; 2) отслабвам. *Кра̀вạнạ сạ‿йе‿ạдба̀вилạ.*
ạна̀темạ *субст. прил.* — проклет
ạпѐрен, -нạ *прил.* — работен, жив, подвижен
ạпра̀ци *мн.* — сарми
ạретлѝк *м.* — побратим, посестрима
арк *м.* — вада, канал
ạсѝкạ *ж.* — трепетлика
ạсѝрин *м.* — роб. *Йѐ‿съм‿ти нѐ ạсѝрин тạ‿дạ‿ти‿ра̀бạтê̂м бес‿пạрѝ.*
ạстро̀ *ж.* — бръснач
ạтардѝсвạм *гл. несв.*, **о̀тạрдисạм** *гл. св.* — икономисвам, спестявам
ạтвѐ̂рвạм сạ *гл. само св.* — отказвам се от вярата
ạтво̀де *нареч.* — отвъд, от другата страна. *Та̀‿йе ạтво̀де ф‿дру̀ганạ ко̀штạ.*
ạтпрѐш *нареч.* — отпред
ạтто̀де *нареч.* — оттам. *Ше‿минѐш ạтто̀де и‿ше‿ги‿на̀йдиш.*
а̀тсоде *нареч.* — отсам, от тая страна. *То̀й си‿йе пу̀снạл вạдо̀са ạтсо̀де.*

бạбалъ̀к, бạбạло̀к *м.* — втори баща
бạбу̀л'кạ *ж.* — бубулечка
ба̀вем *гл. само несв.* — забавлявам, бавя деца. *Аста̀вили‿сạ‿ми дạ‿ба̀вем деца̀сạ.*
бạдѝн *мест.* — някой. *Ру̀кни бạдѝн дạ‿ми‿ạтво̀ри. Бạнно̀ дѐте ше‿ти‿з'о̀ме пạрѝте.*
бạкло̀ *ж.* — 1) бакла; 2) боб
ба̀лẹн, -нạ *прил.* — мъчен, труден
бạнѐлкạ *ж.* — вилица
бạнда̀к (тур.) *м.* — бала сено или слама, направена ръчно с помощта на въжета от коноп или слама
бạнно̀ш *нареч.* — някога, някой път. *Ше‿ддо̀йдạм бạнно̀ш дạ‿тạ‿ру̀кнạм.*
бạра̀ч *м.* — пипач, претърсвач (за човек, който претърсва чужди джобове)
бạрдо̀квạ *ж.* — маруля
ба̀рем (тур.) *нареч.* — поне. *Ба̀рем дạ‿ми‿бѐ дạнѐлạ планнѝнạ ạм‿йдиш с‿пра̀зни ро̀ки.*
бạрѝкạ *ж.* — бор
бạрика̀ш *м.* — гъста борова гора
бạру̀гạ *ж.* — локва. *Атпреш‿кạпѝйине йе‿ста̀нạлạ гạлѐ̂мạ бạру̀гạ.*
бạрчѝнạ *ж.* — баир, връх
бел'у̀к *м.* — стадо
белу̀нтес, -тạ *прил.* — блед, с бледо лице

биржо̀ *ж.* — 1) грах; 2) фасул
бил'бу̀л' (тур.) *м.* — славей
бирка̀ч-кишѝ (тур.) *мест.* — неколцина. *Збра̀хạ‿сạ бирка̀ч-кишѝ жѐни и‿гọ‿възрѝхạ.*
бѝскạ *ж.* — женска гърда, нянка
бѝски *мн.* — гърди
блесту̀нкạ *ж.* — светулка
бо̀бут' *м.* — трясък, гърмеж
бọлушѝк (тур.) *прил. неизм., мн.* **бọлушѝци** — мръсен
бọлушикло̀к (тур.) *м.* — мръсотия
бо̀л'вạм *гл. несв.*, **бо̀л'нạм** *гл. св.* — повръщам
бо̀рбун' *м.* — бръмбар
бо̀рнạ *ж.* — устна
бра̀лọ *ср.* — вада
бру̀сê̂м *гл. несв.*, **бру̀снạм** *св.* — бруля. *Ше‿йдạм дạ‿бру̀сê̂м о̀рехи.*
бруснѝцạ *ж.* — боровинка
брусу̀к (тур.) *м.* — язовец
бубо̀ткạм сạ *гл. несв.*, **бубо̀тнạм сạ** *гл. св.* — влизам насилствено, с шум. *То̀й‿сạ бубо̀ткạ сѐ̂къде кạтạ‿лу̀дọ.*
буга̀нче (вероятно от поганче) *ср.* — неверниче. *То̀‿йе ạнно̀ буга̀нче тạ‿гọ нѐмạ‿нѝкъде.*
бужѐ̣к *м.* — кът, ъгъл до огнището
бу̀кạлкạ *ж.* — звънче за кон във вид на топче
бу̀квạм *гл. несв.*, **бу̀кнạм** *св.* — хвръквам, литвам
буна̀р *м.* — кладенец

ва̀зем *гл. само несв.* — говоря, държа реч
ва̀къл, -лạ *прил.* — черноок, мургав (за човек)
въртòк *м.* — водовъртеж
вạстига̀ркạ *ж.* — тояга, която служи за подпиране на конски самар при товарене; *прен.* — висок човек
вѐйкạ *ж.* — клон на дърво; *прен.* — слаб човек
вѐлем *гл. само несв.* — мисля, предполагам
верѐм *м.* — болест. *Ахмѐт йе‿напа̀тил ạт‿ба̀л'ẹн верѐ̣м.*
вѝдрạ *ж.* — белка
виса̀р *м.* — висока скала
влас *м.* — косъм
во̀звạрạ *ж.* — бъркотия, неразбория
во̀ргạ *ж.* — 1) подутина на главата; 2) издигнато място върху повърхността на ливада или нива
врис' (гр.) *м.* — чешма
врит', врут' *мест.* — всички. *Дạ‿ру̀книш врѝт' пạго̀сте. Вру̀т' до̀йдạхạ, ле‿тѝ не‿до̀йде.*

възбо̀̂рце *нареч.* — нагоре. *То̀рнала̣‿йе възбо̀̂рце с‿то̀рба̣ на̣‿гърбо̀н и‿дѐте ф̣‿ръкѝне.*
вървѝл'ница̣ *ж.* — скъсана дреха, дрипа
въ̣ргула̀т, -та̣ *прил.* — валчест, объл
въ̣ргу̀л'ка̣ *ж.* — валчест, объл камък

га̣нно̀свам *гл. несв.*, **га̣нно̀са̣м** *гл. св.* — навършвам една година. *Шѝлено та̣ма̀н' га̣нно̀сваше и‿го̣‿за̣кла̀ха̣. Йнѝцаса̣ га̣но̀са̣ са̀йе недѐле̂.*
га̣ла̣гу̀нка̣ *ж.* — зелен плод на овошка
га̀ле̂м *гл. несв.*, **га̀лна̣** *гл. св.* — обичам, любя. *Та̀ га̀ли С'ул'ма̀на̣.*
гей *нареч.* — уж, май че. *Адѐм гей‿да̣хо̀да̣л да̣‿йе̂‿зака̀че̂.*
гелѝн (тур.) — обръщение към жена в смисъл на „госпожо“
гла̀веш *м.* — годеж
го̂̀га̣р' *м.* — дърдорко
го̀̂рде̂м *гл. несв.*, **го̂̀рна̣м** *гл. св.* — ръмжа
гра̀бе̂м са̣ *гл. несв.*, **гра̀бна̣ са̣** *гл. св.* — бягам, тичам. *Ше‿са̣‿гра̀бе̂м, за̣м‿да̣‿‿ги‿стѝгнам.*
гриба̀ч *м.* — желязно приспособление за изкарване на пепелта от пещ, наподобяващо мотика с дълга желязна дръжка
гру̀хна̣л, -ла̣ *прич.* — изнемощял, грохнал (за човек)

да̣ба̣л'не̂̀ва̣ ми *само 3 лице, гл. несв.*; **да̣ба̣л'не̂̀ ми** *гл. св.* — домъчнява ми
да̣де̂̀ва̣м *гл. несв.*, **до̀де̂м** *гл. св.* — преча, мъча, възпрепятствувам
да̣йл'ница̣ *ж.* — котле, в което се дои
у̂̀мем са̣ *гл. само несв.* — чудя се, удивлявам се
дека̀ника̣ (гр.) *ж.* — тояга
денѝс (тур.) *м.* — море
дингѝл *м.* — ос на каруца; *прен.* висок човек
до̀казне̂ *ж.* — приказка, легенда, предание
до̀рън *м.* — чим
дра̣га̣слѝф, -ва̣ *прил.* — драг, дългоочакван
дра̣го̀ва̣м *гл. само несв.* — любя, обичам, ухажвам. *То̀й‿йе йе̂це̂ дра̣го̀ва̣л пък‿та̀ хѝч го̣‿йе‿не га̀лила̣.*
дра̀кус *м.* — таласъм
дру̀га̣ш *нареч.* — преди, по-напред. *Дру̀га̣ш ма̀йка̣ да̣хо̀даше по̀-чо̀стиш.*

ѐвър, -ра̣ *прил.* — опак (за човек)
евѐлзама̣нски (ар.), **-ка̣** *прил.* — едновременшен
едепцѝс (тур). *м.* — мръсник
ѐжек *м.* — таралеж
ѐленин *м.* — древен човек
елѝнин *м.* — грък
еркѝч *м.* — скопен пръч

жез'о̂̀ (тур.) *ж.* — глоба
жела̣то̀ва̣м *гл. само несв.* — измъчвам, угнетявам
женишта̀ *събир.* — жени
жепо̀н *м.* — джудже
жервѝс' *м.* — разтопена лой
жеу̀ка̣м *гл. несв.*, **жу̀кна̣м** *гл. св.* — вия, квича (за животно)
жѝтък, -ка̣ *прил.* — рядък, разреден
ж'о̂̀брем са̣ *гл. само несв.* — 1) глезя се; 2) показвам си срамните части
ж'о̂̀лва̣ *ж.* — костенурка
ж'о̀рда̣ (стб. **жрьдь**) *ж.* — тънко и високо дърво, върлина

за̣ба̣ле̂̀ва̣м са̣ *гл. несв.*, **за̀ба̣ле̂м са̣** *гл. св.* — затъжавам се
за̀бела̣[1] *ж.* — запръжка. *Ка̣ква̀ за̀бела̣ си‿кла̀ла̣ на̣‿васу̀лес?*
за̀бела̣[2] *ж.* — зазоряване. *То‿бе‿за̀бела̣ а̣га̣‿са̣‿ра̣зру̀ка̣ха̣.*
за̣кро̂̀жен, -на̣ *прил.* — заоблен, закръглен
зам да *съюз* — за да. *Ше‿ко̀снам мло̀го̣ за̣м‿да̣‿ми‿са̣‿не‿а̣гланнѝва̣ скоро̣. Йе̂ са̣‿скрѝх за̣м‿да̣‿ма̣‿не за̣ка̀че̂. Ру̀кна̣х‿го̣ за̣м‿да̣‿го̣‿вѝдиш.*
за̣пла̀вле̂м *гл. несв.*, **за̣пла̀ве̂м** *гл. св.* — задигам, завличам
за̀стра̣к *м.* — дървена гаванка с капак, в която се държи масло, извара, сол и др.
згода̣ *ж.* — разбирателство
зенк'о̀р(ин) *м.* — прахосник
зенку̀л' *м.* — крава, която спира млякото си в резултат на боледуване
зигва̀р (гр.) *м.* — чифт, двойка (за волове)
зунѝца̣ *ж.* — горска ягода
звезда̀рка̣ *ж.* — едногодишно женско яре

извиште̂̀ва̣м *гл. несв.*, **ѝзвиште̂м** *гл. св.* — изцвиля
ѝзник *м.* — изгрев
инкѐр *м.* — хитрина, отричане. *Немо̀й пра̀ви инкѐр.*
ѝска̣рто̂к *м.* — изкоренено дърво
испа̣нда̀л'чен, -на̣ *прич.* — леко облечен, незащитен
исту̀рен, -на̣ *прич.* — изсипан, изкилен (за човек и животно)
исчуфурдѝсва̣м *гл. несв.*, **ѝсчуфурдиса̣м** *гл. св.* — развалям нещо, правя нещо негодно за по-нататъшна работа. *Бра̣хѝм‿‿па̣к‿йе‿исчуфурдѝса̣л са̣ха̀тен.*

ихма̀л (тур.) *м.* — 1) нежелание, пренебрежение. *Ат‿ихма̀л не‿сво̀рши са̀йе̂ ра̀бата*; 2) отлагане. *Пра̀ви и пра̀ви ихма̀л и на̀й-сѐтне до̀йде.*
йштам (стб. иштѫ) *гл. несв.* — искам, желая

йѐлавица *ж.* — глинеста неплодородна почва
йѐр *м.* — стръмен и изровен бряг на река или дере
йѐце̂ *нареч.* — много, доста, твърде. *Ха̀йде да‿йѐдѐме че‿ми‿са‿йе‿йѐце̂ йѐло. Йѐце̂ ма‿бали̂ карѐм.*

каба̀к *м.* — овен без рога
каваржи̂йе *м.* — лъжец
ка̀врин *м.* — българин християнин
ка̀въркa *ж.* — българка християнка
ка̀де *ср.* — каче
како̂ф‿ти‿йе‿ка̀мен *словосъч.* — какво ти пречи, какво ти липсва
кала̀м (гр.) *м.* — голямо вретено с цилиндрична форма
калѐко (гр.) *м.* — мъж на лелята, свако
капѐн *м.* — куп, грамада
карага̀шка *ж.* — сврака
карaку̂ш *м.* — куц човек
карама̀нка *ж.* — калинка
кард'о̂ *ж.* — зеле
каркма̀ч *м.* — изварено прясно мляко
карнино̂ (тур.) *ж.* — загуба на пари или имот
карпу̂за *ж.* — диня
карто̂л *м.* — целина, местност с ниска растителност
касату̂ра *ж.* — войнишки нож за пушка
катрали̂ца, *ж.* сорт пшеница
катри̂к, катра̀, катро̀, катрѝ *мест.* — кой, коя, кое, кои
кафи̂н *м.* — кошница
кефи̂л' (ар.) *м.* — пълномощник, гарант
ки̂ман *прил. неизм.* — умислен, унил
киндиха̀лес, -та (тур.) *прил.* — скромен, добър. *На̀шесо дѐте йе‿йѐце̂ киндиха̀лесто.*
кичи̂ло *ср.* — украшение
кичу̂к (тур.) *прил. неизм.* — къс (за част от човешкото тяло, напр. ръка, крак).
килѐф *м.* — мъжка плетена или плъстена шапка
кла̀дам (стб. класти-кладѫ, -еши) *гл. несв.*, **кла̀да** *гл. св.* — поставям, слагам
клеп *м.* — клюка, клевета
клет (стб. клѣть) *м.* — килер
ко̂йу̂к *м.* — хралупа
ко̀кар' *м.* — скалисто място

кокома̀ре *мн.* — ядливи гъби
ко̀куш *м.* — плячка
ко̀пан' *м.* — 1) попова лъжичка; 2) дърво, употребявано като бухалка при пране на черги
ко̀пеле (рум.) *ср.* — юноша, младеж от 15 до 20-годишна възраст
ко̀пкам *гл. несв.*, **ко̀пнам** *гл. св.* — бутам, прекатурвам
ко̀рсум *част.* — уж. *То̀ ко̀рсум ше‿до̀йде чѐска.*
ко̀тара *ж.* — малка кошара за овце
ко̀тах *м.* — плесен
ко̀чер *м.* — отделение, клетка в обор
к'ошк *м.* — гостна стая с издадена напред фасада
ко̂лка *ж.* — 1) крива тръба за печка; 2) завой на път; 3) талия
ко̂снавам *гл. несв.*, **ко̂снам** *гл. св.* — ям, хапна. *Ко̂сна̀вах па‿двѐ ла̀йчки на‿дѐн. Ше‿с'о̀нна да‿ко̂снам.*
кра̀мала *ж.* — караница
краса̀т, -та *прил.* — възкисел
кра̀ти са (гр.) *гл. само в 3 л. ед. ч. и мн. ч.* — свършва се. *Хлѐбън бо̀рже са‿кра̀ти. Ат‿нефтели̂нес са‿кра̀тиха бо̀л'хисе.*
крѐтум *нареч.* (много рядко) — вредом, отвсякъде. *Абигра̀ крѐтум ври̂т' ли̂ва̀дине.*
крива̀чка *ж.* — шепа
кро̂к *м.* — кръгла дъска, върху която се точи тесто
кро̂п, -па (стб. крѫпъ) *прил.* — къс, нисък
кро̂ткам *гл. несв.* **кро̂тнам** *гл. св.* — повалям, събарям. лягам. *Йѐ кро̂ткам анно̀ до̀рво. То̀ са‿кро̂тна ф‿бужѐкън.*
кру̂пка *ж.* — частица от вещество. *Да̀й‿ми анна̀ кру̂пка шикѐр.*
куба̀цам *гл. несв.*, **куба̀цнам** *гл. св.* — ходя бавно
ку̂кал' *м.* — кука
коку̂да — *ж.* юмрук
кокуда̀рка *ж.* — топлийка
кума̀ш *м.* — нехранимайко
курбанло̂к *м.* — животно, обручено за курбан
ку̂рденица *ж.* — редица от хора, животни или растения
курса̀к *м.* — мая за сирене, сирище
к'ут *м.* — навик. *И̂ма к'у̂т да‿угичѐва.*
ку̂тем *гл. само несв.* — отглеждам, отхранвам
куца̀йк *м.* — кука на самар

лангазо̀вам *гл. само несв.* — скитам, шляя се
ла̀нец *м.* — алвеола, **венец**

ланѝтạ (стб. ланита) *ж.* — страна на лице, буза
ла̀ха сạ (гр.) *само св.* — случи се
ледӳнкạ ж. — 1) ледена висулка, 2) прен.— хубава и добре облечена жена
лейлѐк (тур.) *м.* — щъркел
лефтеро̀вạм *гл. само несв.* — ергенувам
лѐйса *разш.* **лѐйсигạ** *нареч.* — веднага, туткаси
л'ѐким *част* — ама че. *Л'ѐким_си_бѝл галѐм хạйва̀нин. Л'ѐким гọ_рѐче. Л'ѐким тạ_нạхра̀нихạ.*
лѝвник *м.* — мивка
лѝнкạм *гл. само несв.* — бягам в тръс (за животно)
лѝчкạм *гл. несв.,* **лѝчнạм** *гл. св.* — изплисквам, разливам. *Дѐтенọ лѝчкạ вадо̀нạ ạт_барӳгạнạ.*
ло̀дọс *м.* — дъжд с вятър. *Адво̀нкạ йе_ едѝн ло̀дọс тạ_не_мо̀жиш дạ_вървѝш.*
ло̀чка *ж.* — дупка, яма, трап
ло̀гạн' *м.* — 1) залъгалка; 2) храна, давана на кравите при доене
л'о̀скạ сạ *гл. несв.,* **л'о̀снạ сạ** *гл. св.* — святка се

мạлешѝнạ *ж.* — помощник на овчар, говедар, търговец и др.
ма̀лим (тур.) *м.* — предчувствие, отчаяние
мạлѝтви *мн.* — събиране на гости при раждане на дете (у българите мохамедани)
ма̀мкạ *ж.* — измама
мạнѐлạ *ж.* — наклонена равнина, която се използува за стоварване на тежки предмети от превозни средства
мạрạнго̀зин *м.* — дърводелец
мạрạнго̀с *м.* — дърводелец
мартирѝсạ (гр.) *ж.* — мъченик
ма̀рнạ *ж. прил.* — хладка (за течност)
машнѝцạ *ж.* — шушулка на фасул
мендѝл' (тур.) *м.* — домашна тъкана вълнена престилка
мер *част.* — май, струва ми се. *То̀ мѐр скорọ ше_сạ_во̀рне.*
мехтѐн' *м.* — фередже
мѝжọ *м.* — чичо, брат на бащата; обръщение към по-възрастен човек
мизӳл' *ср.* — последно родено дете в семейството
миро̀свạм *гл. несв.,* **миро̀сạм** *гл. св.* — благославям
млạдѝкạ *ж.* — младо дърво
мла̀тем *гл. несв.,* **мла̀тнạм** *гл. св.* — 1) събарям безогледно. *Дѐдọ мла̀ти бạрѝкине;* 2) бия. *Ше_тạ_мла̀тем чѐскạ ạгạ_сạ_ во̀рниш.*
мрạшнѝк *м.* — прилеп

музо̀ *ж.* — 1) малко хилаво животно, 2) *прен.* присмехулник
мум (тур.) *м.* — лоена свещ
мӳтлạк (тур.) *нареч.* — навярно, вероятно. *Та̀ мӳтлạк ӳтре ше_до̀йде.*
мӳцạм *гл. несв.,* **мӳцнạм** *гл. св.* — 1) смуча. *То̀ мӳцạ кạтạ_смо̀к.* 2) бозая. *Да̀й дѐтенọму дạ_мӳцạ*
мушѐлка *ж.* — човек, който се вре навсякъде
ва̀лѐм *гл. само несв.* — паля огън

на̀гạдạ *ж.* — материал за строеж
нạгро̀чен, -нạ *прил.* — намръщен, навъсен (за човек и за време)
нạгӳшвạм са *гл. само св.* — навеждам глава. *Ста̀рецън сạ_йе_нạгӳшил.*
на̀тпуск *м.* — парче от някаква материя, с помощта на което се удължава друга материя
нạймạм *гл. несв.,* **на̀имạм** *гл. св.* — уча, свиквам, приспособявам се. *Нạймам, че_ _ӳтре да̀скалън ше_ми_сạ_ка̀рạ. Нạймам бо̀рже ф_казарма̀нạ.*
на̀кас *м.* — мъка, наказание
нạлѐгạм *гл. само несв.* — накуцвам
нạлѝвенс, -тạ *прил.* — строен, хубав (за човек)
на̀не, на̀нкạ *ж.* — баба, майка на майката или бащата; **на̀н'ọ** обръщение към стара жена
на̀рạмник *м.* — кобилица
нạсо̀свạм *гл. само несв.* — наставям, удължавам
нах *предл.* — към, на, у, в (във). *Ше_ _йдам нạх_Ра̀йковọ. Йа̀лạ нạх_два̀ чесо̀. Йди нạх_на̀с. То̀рнạли_сме нạх_ ва̀с.*
нѐнạуздаф *нареч.* — ненадейно, неочаквано, неусетно
нийѐт (тур.) *м.* — намерение
низбо̀рце *нареч.* — надолу. *Слѐзах низбо̀рце нạх_сѐлọнọ дạ_кӳпѐм хлѐп.*
абѝдевạм *гл. несв.,* **о̀бидем** *гл. св.* — спохождам, навестявам

о̀брạс *м.* — лице
о̀гледен, -нạ *прич.* — открит, видим
ọкӳдевạм *гл. само несв.* — разцелувам

пазла̀к *м.* — голо, каменисто място
пạма̀йчимạ *ж.* — 1) дойка; 2) мащеха
пạнạго̀м *м.* — неустойчив, допълнителен товар
папр'о̀лка *ж.* — седянка, на която се преде
пạпӳчник *м.* 1) крастава жаба; 2) място в къщата за поставяне на обувки
пạра̀тик, -кạ (гр.) *прил.* — лош, грозен

парѐс *м.* — сух студ
паслàгавам *гл. несв.* **пòслагам** *гл. св.* — уважавам, оказвам чест някому
патàйем са *гл. само несв.* — спотайвам се
патарѐга *ж.* — патерица
патèта *ж.* — картоф
пахалàч *м.* — пипач, опипвач
пачѝкарка *ж.* — жена, която не носи гащи
педѐпцвам (гр.) *гл. несв.*, **педѐпцам** *гл. св.* — изправям, възпитавам
пезỳл *м.* — 1) стръмнина, пропаст; 2) част между огнището и комина
пис (тур.) *прил. неизм.* — мръсен
пич *м.* — израстък на растение
пѝшкал' *м.* — трън
пѝшкам *гл. несв.*, **пѝшнам** *гл. св.* — бода
пѝхтаф, -ва *прил.* — слаб, мършав
пòдзима *ж.* — есен
пòдмала *ж.* — подводна дупка в речно корито, подмол
пòкин *м.* — недостиг
пòнник *м.* — обор
пòпрак *м.* — колан, който минава през корема на коня за пристягане на самара
паслет *предл.* — след. *Вòри паслет‿мѐне.*
пòтън *м.* — салон, централно помещение в къщата с врати за всички стаи
пôпка *ж.* — копче
пôсън, -на *прил.* — мръсен, изцапан (за дрехи). *Мехтѐнес ми‿йе‿пôсън.*
правѝ ми са *нареч.* — струва ми се
пpàскам *гл. несв.*, **пpàснам** *гл. св.* — троша, чукам силно. *Вòри вѝш кòй пpàска на‿вратàна.*
пребалѐвам *гл. несв.*, **прѐбалем** *гл. св.* — разделям се с мъка. *Йѐ пребалѐх крàвана*
прѐдай *м.* — времето около Петровден
пренѝнка *ж.* — пелена
прѐсак *м.* — болка в кръста
прѐсаска *ж.* — наставка от плат, желязо или дърво. *Пòдай‿ми прѐсаската да‿йе‿зàкавам.*
прѐслап *м.* — котловина
претỳревам *гл. несв.*, **прѐтурем** *гл. св.* — обръщам товара си
прѐсно *ср.* — прясно мляко
привѝвам са *гл. несв.*, **да са прѝвем** *гл. св.* — бързам, работя свръх сили
приглѐвам *гл. несв.*, **прѝглѐдам** *гл. св.* — съглеждам, правя преглед
прѝнка *ж.* — малко, тясно мостче
прикаламѝсвам са *гл. несв.*, **прикаламѝсам са** *гл. св.* — подмилквам се, мазня се, прислямчвам се
присòйка *ж.* — място, огрявано от слънцето
притѝчем *гл. само несв.* — присрещам

прѝтъжен, -на *прил.* — смекчено изразяване на грозен, несимпатичен
прòйма (гр.) *ж.* — закуска
протогѐр *м.* — разсилен
пỳнгê *ж.* — кожена кесия за тютюн
пъпрѝца (стб. пъпрнца) *ж.* — кречетало
пърлѐ *ср.* — малко магаре

радàн' *м.* — чекрък
рàхла *ж.* — училищен чин
рàфъл, -ла *прил.* — хлабав
рòйнавам *гл. несв.*, **рòйнам** *гл. св.* — разпръсквам. *Йѐ рòйнах афцѐне.*
рỳкам *гл. несв.*, **рỳкнам** *гл. св.* — викам, надавам вик; 2) отправям покана
рỳкат' *м.* — вик, глас, писък
руп (тур.) *м.* — мярка за дължина приблиз. 9 см.
рухàл'ник *м.* — черга от парцали
рỳхо *ср.* — парцал

суганѝсвам *гл. несв.*, **суганѝсам** *гл. св.* — мърдам, движа се непрекъснато
самавѝла *ж.* — висок човек
самаглàф, -ва *прил.* — непослушен
сачѐк *м.* — навес
свòртиште *ср.* — свърталище
сгрỳпалевам (гр.) *гл. несв.*, **сгрòпалем** *гл. св.* — събличам
севд'ô *ж.* — любов, любовница, любовник
селвѝйка *ж.* — 1) миризливо, здраво и трайно дърво; 2) *прен.* стройно човешко тяло
сем'ô *ж.* — будала, хаплю, віртоглав
сендѐр-мендѐр (тур.) *нареч.* — едвам-едвам. *Ваденѝцана вървѝ сендѐр-мендѐр.*
сѝневица *ж.* — неогрявано от слънцето място
сѝнек *м.* — син гущер
сѝпка *ж.* — шарка
скакалà *по-често в мн. ч.* (*ед. ч.* **скакàло**) — прагове по реките
скакатѝшкам *гл. несв.*, **скакатѝшнам** *гл. св.* — гъделичкам
скалѐсавам *гл. несв.*, **скалѐсам** *гл. св.* — поканвам, призовавам
скарфѝсвам *гл. несв.*, **скарфѝсам** *гл. св.* — бръсна
скѐмнê *ж.* — малко столче
склѐпавам *гл. несв.*, **склѐпнам** *гл. св.* — мигам, примижавам
скòкат' *м.* — гъдел
скрам *м.* — претопена лой
скрѝпêм *гл. несв.*, **скрѝпнам** *гл. св.* — скърцам
скрỳсвам *гл. несв.*, **скрỳснам** *гл. св.* — осакатявам
скурàф *м.* — бръснач

слом *м.* — повалени от буря дървета
смѝква̣ *ж.* — тънък кожен ремък за шиене на амуниция
смо̂хта̣м *гл. несв.*, **смо̂хна̣м** *гл. св.* — смуча
со̀лкав, солк *мест.* — толкоз голям
со̂л'мен *м.* — охлюв
сос, со̀са̣ *част.* — стига, доста
с'о̂м, са̀еш *гл. несв.*, **са̀йна̣м** *гл. св.* (стб. съсати) — бозая, суча
спѝрто̣ *ср.* — кибрит
сплѝна̣ (стб. спяина) *ж.* — далак, неугоено месо
стафѝлец *м.* — мъжец
сто̀л'кина̣ *ж.* — престол
стра̀йкина̣ (гр.) *ж.* — дълбока глинена или порцеланова паница
стърга̀ло̣ *ср.* — ренде
суга̀рън, -на̣ (рум.) *прил.* — късно засят. *Мисѝрес ми_йе_суга̀рън.*
суга̣нѝсва̣м *гл. несв.*, **суга̣нѝса̣м** *гл. св.* — преструвам се, увъргам
судрѝва̣м са̣ *гл. несв.*, **су̀дрем са̣** *гл. св.* приличам си, отивам си. *Бра̀т и_се̂стра̣_са̣ пък_хѝч са̣_не_судрѝва̣т.*
сука̀лка̣ *ж.* — 1) топка; 2) част от изпражнения
сука̀р *м.* — канап
су̀рна̣м (гр.) *гл. само несв.* — влача, пързалям
сурна̀фка̣ *ж.* — пързалка
супо̂ *ж.* — малко катърче, което още не може да носи товар
су̀ште (тур.) *ср.* — боклук
сфру̀чен, -на̣ *прил.* — набръчкан. *О̀бра̣зън му_йе_сфру̀чен.*

та̀врêм са̣ *гл. само несв.* — предпазвам се
та̀йче *ср.* — малко конче, което още не може да носи товар
та̣ку̀ч *м.* — 1) късо дърво; 2) стъбло от слънчоглед
та̣по̀р *м.* — простак
та̣ра̣шо̀ва̣м *гл. само несв.* — претърсвам
та̣рло̂ (тур.) *ж.* — нива
та̣рна̀к (тур.) *м.* — копито
та̣рпа̀н' (тур.) *м.* — коса (сечиво)
та̣рхажѝк (тур.) *м.* — кожено чувалче за брашно
теркелѐк (тур.) *м.* — колело на кола
тѝкла̣ *ж.* — 1) каменна плоча, служеща за покриване на сгради; 2) грънчарска плоча за печене на хлебчета
то̀ба̣ *ж.*—клетва. *Йѐ сто̀рих то̀ба̣ а̣преш_бо̀ба̣.*
то̂трêм *гл. само несв.* — бърборя
трап *м.* — стръмно място, стръмнина
тра̣ка̀с *м.* — метална брава за врата
тро̂сêм *гл. несв.*, **тро̂сна̣м** *гл. св.* — друсам, тръскам
ту̂мна̣л, -ла̣ *прич.* — належащ. *То̀ не_йе_ту̂мна̣ло̣ да̣_са̣_жѐни.*
тупикн'о̂ (тур.) *прил. неизм.* — питомно животно
тусу̂н *м.* — биче, волче на възраст до 1 година
тътра̀чка̣ *ж.* — бърборко

увѝда̣м са̣ *гл. несв.*, **да̣_са̣_у̀веда̣м** *гл. св.*— отстранявам се, изчезвам, отдалечавам се
увѝдрен, -на̣ *прил.* — облечен небрежно
угиче̂ва̣м *гл. несв.*, **у̂гичêм** *гл. св.* — закъснявам, забавям
удво̂й *м.* — чатал от дърво
узда̀ва̣м са̣ *гл. само несв.* — очаквам, надявам се
ука̀чен, -на̣ *прич.* — зает, заангажиран. *Ден'о̀с_съм ука̀чен и_нѐма̣ да̣_до̀йда̣м.*
упѝшква̣м *гл. несв.*, **у̀пишка̣м** *гл. св.* — убождам
у̀рда̣ (рум.) *м.* — извара
у̂рис *м.* — шум, врява
усѝлън, -на̣ *прил.* — мъчен, жален. *Пайе̂ха̣ йѐце̂ усѝлна̣ пѐсне̂.*
усра̣мате̂ва̣м *гл. несв.*, **у̂сра̣матем** *гл. св.*— засрамявам
у̂шник *м.* — обица

фа̣кѝрин (тур.) *м.* — бедняк, сиромах
фейѐт *м.* — равно място
фѝрêм *гл. несв.*, **фѝрна̣м** *гл. св.* — гоня, преследвам
фѝрене *ср.* — гонене, преследване
флѝта̣м *гл. несв.*, **флѝтна̣м** *гл. св.* — затъвам
фпету̀ха̣ва̣м *гл. несв.*, **фпету̀ха̣м** *гл. св.* — втълпявам
фсѝчêм *гл. несв.*, **фсѐкна̣м** *гл. св.* — пускам искри с огниво, копита, кибрит; *прен.* бягам
фсо̀пêва̣м са̣ *гл. несв.*, **фсо̀пêм са̣** *гл. св.*— сопвам се
фта̀са̣ва̣м (гр.) *гл. несв.*, **фта̀са̣м** *гл. св.* — 1) изпреварвам, 2) обещавам
фтѐса̣ва̣м *гл. несв.*, **фтѐса̣м** *гл. св.* — 1) влизам в чужд имот. *Кра̀ва̣на̣ йе_фтѐса̣ла̣*; 2) крада
фтиште̂ва̣м *гл. само несв.* — сгъстявам, притеснявам
фту̂та̣ка̣с *нареч.* — веднага. *Флѐзе фту̂та̣ка̣с в_ба̀йрен.*
фу̂шка̣ *ж.* — пъпчица от изгаряне или простуда
фурч'о̂ *ж.* — четка за дрехи

хара̣то̀ва̣м *гл. само несв.* — приказвам
ха̀рка̣ма̣ (гр.) *ж.* — котел
хлепа̀ч *м.* 1) стара обувка, пригодена за ползуване като налъм; 2) бърборко
хлѐф *м.* — обор
хо̀л'ба̣м *гл. несв.*, **хо̀л'бна̣м** *гл. св.* — сърбам
хо̀рле *мн.* — сополи

цо̀нка̣м *гл. несв.*, **цо̀нна̣м** *гл. св.* — звъня, ехтя, кънтя
цо̀тка̣ *ж.* — пъпка по тялото. *Ста̀на̣ла̣‿му‿йе на̣‿чѐло̣но̣ га̣лѐма̣ цо̀тка̣.*
чевр'о̀ *ж.* — кърпа за лице
чѐмер *м.* — примамка, стръв за риба. *Ка̣ко̀ф чѐмер тро̀сиш ейту̀ва?*
чему̀ш *прил.* — ритлив (за кон)
чѐнга̀л *ж.* — овца, на която агнето е умряло при раждане
чѐл *м.* — гол, незалесен връх
чѐска̣ *нареч.* — довечера
чѝн-чипла̀к (тур.) *прил. неизм.* — напълно гол
чуво̀рс, -та̣ *прил.* — гъст, пресitен
чумѐйем са̣ *гл. само несв.* — въся се, мръщя се
чу̀пка̣ *ж.* — дребосък, нищожен човек
чо̀фта̣м *гл. несв.*, **чо̀фна̣м** *гл. св.* — чопля
шенли̇̀ф, -ва̣ *прил.* — весел
шѐйка̣ *ж.* — гвоздей (фабричен)
шѐпшѐл *м.* — глупак. *То̀‿йе еди̇̀н шѐпшел та̣‿го̣‿нѐма̣ ни̇̀къде.*
ши̇̀ка̣лка̣ *ж.* — шишарка
шимш'о̀ *ж.* — чадър
шишѐк *ж.* — агне на възраст от 1 до 2 години
ш'о̀нка̣м *гл. несв.*, **ш'о̀нна̣м** *гл. св.* — претърсвам, шетам
шта̣рва̣ло̀к *м.* — стръв (за човек)
шубеленди̇̀сва̣м *гл. несв.*, **шубеледи̇̀сам** *гл. св.* — подозирам, съмнявам се. *А̀го̣‿го̣‿йе шубеледи̇̀са̣л и‿ка̀за̣л ф‿мили̇̀ций̇ѐна̣.*
шу̀мник *м.* — извънбрачно дете
шу̀пей *м.* — преструвко